

3. Квітка Г. Незламний кооператив: сучасна історія господарства, де свого часу відмовилися від нав'язаних згори реформ // *Голос України*, № 231 (4981), 7 грудня 2010 р. – С. 20-21.
4. Кримський С.Б., Павленко Ю.В. Цивілізаційний розвиток людства. – К.: Вид-во «Фенікс», 2007. – 316 с.
5. Ницше Ф. О пользе и вреде истории для жизни / Ницше Ф. Сочинения в двух томах. – Т. 1. / Пер с нем.; сост., подг. тек., общ. ред., избр. перев. и примеч. Р.В. Грищенкова. – СПб.: ООО «Издательство «Кристалл», 1998. – 960 с.
6. Павленко Ю. Глобалізація та цивілізаційні зрушення сьогодення // *Міжнародна економічна політика*. – 2005. – Випуск 2 (№ 1). – С. 102-118.
7. Платонов О.А. Русская экономика без глобализма. – М.: Алгоритм, 2006. – 800 с.
8. Рад Дж. Торгівля жінками в Україні / Українське суспільство на шляху перетворень: західна інтерпретація / За ред. В. Ісаїва: Пер. з англ. А. Іщенка. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. – С. 294-333.
9. Сенченко М.І. Україна: шляхом незалежності чи неокolonізації? – К.: МАУП, 2003. – 120 с.
10. Скворець В.О. Процес формування життєустрою народу // *Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянищини*. – Запоріжжя. – 2010. – Вип. 25. – С. 145-152.
11. Толстоухов А. Україна і виклики постіндустріальної доби // *Політичний менеджмент*. – 2003. – № 3. – С. 3-12.
12. Чавес У. Многополярный мир как глобальная альтернатива. Взгляд Венесуэлы // *Российский экономический журнал*. – 2005. – № 1. – С. 57-61.

SUMMARY

The analysis of the factors of the life organization of people reflects the evolution conditionality of the ethnosocial organism by means of the interaction of the objective conditions of the life organization of people (ethnosocial organism creation; the natural conditions of the organ's existence and evolution; it's manufacturing activity; the character of it's interaction with ethnosocial organism; the peculiarity of it's culture and mentality) and subjective factors of the life organization of people (the state impact; the influence of the state organs and state figures; the social associations and separate personalities influence; the impact of the criminal world; MAS MEDIA and conceptual power).

Г. В. ВОРОНОВА

ОБ'ЄКТИВНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Приступаючи до розгляду даного питання, ми будемо виходити з розуміння того, що наявність об'єктивної основи означає, по-перше, існування визначеного реального фундаменту, на якому формується деякий феномен, існування незалежне від якого-небудь суб'єкта – будь-то окремої людини, будь-то людини в цілому, а також їх свідомості; а, по-друге, – обумовленість даним фундаментом, основою, властивими їй закономірностями не тільки виникнення, формування самого феномена, але і змін, що відбуваються з ним, його розвитку.

Чи існує така основа в життєдіяльності людини? Безумовно. І виступає в якості такої життя як цілісність. Справді. Саме наявність життя як об'єктивно існуючого явища, що перебуває в безупинному розвитку дозволило зародитися процесу антропогенезу, у результаті якого з тваринного світу виділилася людина як найвища з живих істот. Наявність життя обумовило і його відношення до природи у вигляді трудової діяльності, що зароджується, а в рамках її – до собі подібних, до інших людей, стимулюючи, в такий спосіб, соціогенез, становлення суспільства і потім – відношення до самого суспільства, тобто всю сукупність суспільних відносин, що складає зміст діяльності людини.

Природно, на початкових етапах свого буття діяльність людини ще недостатньо розвинута. Її структура обмежується сукупністю переважно споживчих відносин людей до природи та й один до одного. До того ж це характерно не тільки для первісної, рабовласницької, феодальної і капіталістичної формацій, але і для соціалізму. Свідченням тому є, по-перше, прямо скажемо, варварське відношення до природи в колишньому СРСР, обумовлене переважно екстенсивними методами розвитку народного господарства, а по-друге, – фактичне перетворення людини в засіб досягнення певних результатів у різних сферах життєдіяльності суспільства – економічної,

політичної, соціальної, духовної, нехай навіть самих що ні на є чудових з погляду поліпшення якихось характеристик суспільства в цілому, але пов'язаних з людськими жертвами, часом величезними і не завжди виправданими.

Що ж стосується осмислення людьми потреби сприяти процесу раціонального перетворення навколишнього середовища (як природної, так і людської, соціальної) у своїх інтересах, що все більше настійно заявляє про себе розуміння того, що необхідною умовою цього є збереження життя як найвищої цінності, тобто фактичного становлення, формування власне життєдіяльності, то йому передував довгий шлях розвитку феномена, що позначається поняттям «діяльність». При цьому основні закономірності, що обумовлювали розвиток життя, детермінували становлення і розвиток як діяльності, так і життєдіяльності людини – способу існування соціальної матерії вищого рівня.

Тут хотілося б уточнити зміст поняття «закономірність». Справа в тім, що прагнення деяких авторів не відстати від моди в критиці мислителів минулого і, зокрема, класиків марксизму, при явній невідповідності повноважень, що вони на себе беруть, і їхньої компетентності, нерідко приводить до того, що вони критикують не реальні мисленеві моделі зазначених авторів, у яких вони самі не розібралися, а власну їхню інтерпретацію. Прикладом тому може служити нібито марксистське тлумачення діалектики і її внутрішньої закономірності авторами «Філософського енциклопедичного словника», що вийшов у Москві у видавництві «Инфра-М», у 1998 році. «Для марксистського діалектичного матеріалізму, – пишуть вони, – діалектика є насамперед внутрішня закономірність економічного розвитку і – оскільки від останнього залежить все інше – закономірність усього, що відбувається взагалі» [1, 135]. Само собою зрозуміло, джерело автори не називають, оскільки його просто не існує. Наведений же плід фантазії потрібен був авторам з метою протягти свою суб'єктивно-ідеалістичну методологію розуміння як закономірності, так і закону. Останній, до того ж, визначається ними як «... розпорядження щодо того, як людина повинна поводитися в суспільстві (моральний закон; правовий закон); розпорядження щодо того, як щонебудь повинно бути чи відбуватися; 2) у науці положення, що виражає загальний хід речей у якій-небудь області; висловлення щодо того, яким чином щонебудь є необхідним чи відбувається з необхідністю...» [1, 162].

Як бачимо, закон тлумачиться цими авторами за аналогією з Беркли, Махом, Авенариусом, Богдановим і іншими суб'єктивними ідеалістами як утілення людини, суб'єкта, його уявної діяльності, свідомості. Тими ж, хто дійсно сповідають діалектичний матеріалізм, «сама діалектика розуміється... як наука про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства і мислення, а закон – як істотний стійкий, повторюваний, об'єктивний і необхідний зв'язок. Існуючи об'єктивно, тобто незалежно від свідомості окремої людини і людства, ці зв'язки, тобто закони, у різних умовах виявляються специфічно. Конкретний прояв закону є закономірність. Об'єктивно існуючі закони і закономірності, обумовлюючи розвиток реально існуючих феноменів, формують об'єктивну діалектику. Будучи пізнаними людьми, закони і закономірності створюють передумову для існування суб'єктивної діалектики. Пізнані закономірності тільки і можуть бути надійною основою принципів будь-якого механізму матеріальної чи духовної діяльності людей, гарантуючи, при дотриманні їх, її ефективність» [2, 118-123]. З цього ми і будемо виходити, намагаючись виявити закономірності, що обумовлюють формування і розвиток життєдіяльності людини.

Цілісність життя, як ми вже мали можливість показати, знаходить своє вираження насамперед у тісному взаємозв'язку рівнів, що утворюють цю надзвичайно складну систему – біологічного життя, що здійснюється в рамках біосфери і включає в якості визначених підрівнів – життя вірусів, життя рослин, життя тварин і життя людини як біологічного організму, а також громадське життя, що включає як підрівні життя особистостей, життя соціальних спільностей і життя людського суспільства в цілому [3, 118-123]. «Нижчі і вищі рівні життя, – відзначає Г.А. Югай, – мають у принципі однакову системність. Розрізняються вони між собою по ступенях складності, якісною своєрідністю кожного рівня... По змісту кожен новий структурний рівень живої матерії якісно відрізняється від попереднього. Однак при всій якісній відмінності вищого структурного рівня від нижчого між ними існує спадкоємний зв'язок, обумовлений діалектичним характером зняття вищим нижчого. Діалектичність зняття вищим нижчого означає не ліквідацію останнього, а його збереження у вищому у вигляді підсистеми» [4, 153].

Однакова системність не є абсолютна ідентичність систем, що представляють різні рівні життя. Систему біологічного життя і систему соціального життя не можна розглядати як дзеркальні копії одна одної. Однак визнання однакової системності їх припускає наявність однаковості, а,

якщо бути більш точним, – схожості, по-перше, у структурі, по-друге, – у структуроутворюючих елементах, а по-третє, що є, мабуть, найбільш важливим, – у зв'язках елементів один з одним. Саме наявність такого роду істотних, стійких, повторюваних, внутрішніх, об'єктивних і необхідних зв'язків дозволяє говорити про загальні закони, яким підкоряються у своєму розвитку обидві системи, вести мову про їхню об'єктивну діалектичну єдність, а також про її відображення у свідомості, зокрема, у такій формі суспільної свідомості, як наука.

Знаменно, що засновник діалектичного матеріалізму К. Маркс бачив як ідеал науки майбутнього такий її стан, коли «природознавство включить у себе науку про людину в такій же мірі, у якій наука про людину включить у себе природознавство; це буде одна наука» [5, 124]. До створення саме такої науки рухався В.І. Вернадський, по своєму розглядаючи людину «як планетне явище, як закономірний результат геологічного процесу і біологічної еволюції. Його ідея ноосферної людини відрізняється планетарним і глобалістським масштабом, емпіричним узагальненням процесів геології, хімії і біології. Мислитель як би піднявся в такі височини Космосу, з яких йому відкрилися процеси, що йдуть на всій планеті Земля. І ці процеси він зв'язав із впливом Космосу, значенням живої речовини і його визначальної складової частини – людини. Більш того, він зв'язав усі процеси на планеті зі становленням людини і людства, які, у свою чергу, стали величезною геологічною силою, що визначає багато процесів на землі» [6, 64].

Грунтуючись у своєму вченні про людину на натуралізмі, В.І. Вернадський акцентує увагу на значенні для антропогенезу геологічного процесу і біологічної еволюції, що визначають анатомію, фізіологію, центральну нервову систему, фізичні дані, трудову і розумову діяльність. Говорячи про людину насамперед як про *Homo sapiens* – вид тваринного світу, В.І. Вернадський розглядає працю, трудову діяльність поза залежністю від волі людини, вважаючи, що вся діяльність людини виступає як функція біосфери. Сюди він відносить навіть наукову думку, вбачаючи в ній силу об'єктивну, геологічну і біологічну. «Як розмноження організмів виявляється в тиску живої речовини в біосфері, – зауважує він, – так і хід геологічного прояву наукової думки давить створюваними ним знаряддями на кожну, стримуючи його середовище біосфери, створюючи ноосферу, царство розуму» [7, 259].

Звичайно, абсолютизуючи роль геологічного процесу і біологічної еволюції в становленні і розвитку людини, людської діяльності і практично ігноруючи соціальну складову життя людини, особистості, її взаємозв'язок із суспільством, великий мислитель дає певні підстави для того, щоб дорікнути йому у відході від діалектики і, так би мовити, у деякому «метафізичному грішку». Адже сьогодні мало хто може заперечувати положення діалектичного матеріалізму про те, що трудова діяльність, праця є умову людського життя, що у певному сенсі праця створила саму людину, що праця – це процес, у якому людина як сила природи протистоїть речовині природи і чому, до слова, анітрошки не суперечить навчання В.І. Вернадського. Однак головне положення діалектичного матеріалізму полягає в тому, що людина, на відміну від тварин, у праці здійснює доцільну діяльність, у процесі якої вона за допомогою створених нею знарядь праці впливає на природу, здійснюючи свою свідому мету, що, як закон, визначає спосіб і характер її дій. Виходячи з цього, К. Маркс і говорив, що праця, є «... вічна природна умова людського життя, і тому вона не залежить від будь-якої форми цього життя, а, навпаки, однаково спільна усім її суспільним формам» [8, 195].

У той же час В.І. Вернадський тисячу разів правий, підкреслюючи об'єктивну, закономірну сторону становлення і розвитку людини і людської діяльності, у тому числі і наукової. Саме життя як цілісність, результати її розвитку на визначених етапах обумовили виникнення спочатку такого способу її існування як діяльність, а потім і життєдіяльність людини.

Якими ж закономірностями детермінуються становлення і розвиток життєдіяльності? Життя у своїй цілісності виступає як надзвичайно складна система з величезною кількістю структуроутворюючих елементів, пов'язаних один з одним зовнішньою сферою практично кількістю всіляких зв'язків, що не піддається численню. Природно, ці зв'язки розрізняються і за своїм характером, за своєю роллю, просторово-часовими характеристиками, значенню їх для даної системи, ступеням стійкості й іншим параметрам. Зрозуміло, не усі вони мають відношення до розглянутого нами феномену, тобто життєдіяльності. Однак саме серед них варто шукати ті, котрі виконують роль цікавлячих нас закономірностей.

Здається, найважливішим з них, що грає інтегруючу роль у формуванні і розвитку життєдіяльності, є єдність біологічної і соціальної форм життя. Справді. Адже саме цей зв'язок обумовив антропосоціогенез, становлення і розвиток людини і соціуму, а також діяльність як спосіб існування соціальної матерії. Він же, цей зв'язок, досягши граничної напруги в результаті

бурхливого розвитку діяльності як соціальної підвалини, початку в процесі розвитку життя як цілісності, поставивши під загрозу існування саме життя, обумовив, таким чином, необхідність, по-перше, усвідомити збереження життя як найвищої цінності для людини і людства, а по-друге, – необхідність керуватися цим принципом, створюючи ті чи інші механізми раціонального перетворення навколишнього середовища і застосовуючи їх на практиці.

Цей зв'язок належить до числа внутрішніх зв'язків системи життя як цілісності. Формуючись незалежно від свідомості і волі людини і людства, він носить об'єктивний характер. Відбиваючи найважливішу сторону буття життя як цілісності, будучи умовою існування, як його самого, так і способів буття вищих рівнів матерії, багато в чому визначаючих нижчі рівні її, він є суттєвим зв'язком. Втрата його загрожувала б існуванню життя як цілісності, що вказує на необхідність зв'язку. Нарешті, зберігаючись в кожному новому поколінні людей, повторюючись, він набув стійкого характеру. Тобто єдність біологічного і соціального відповідають всім ознакам закономірності.

Зазначена закономірність, виступаючи в якості інтегруючої, значною мірою обумовлює дії інших закономірностей становлення і розвитку життя і життєдіяльності як способу існування верхнього рівня живої матерії. До них відносяться генетична обумовленість і субординація.

Як відомо, сутність генетичної обумовленості, як закономірності, властивій усьому матеріальному світу, складається в забезпеченні послідовної появи, існування і розвитку вищих рівнів розвитку матерії на основі нижчих. Стосовно до життя як цілісності вона знаходить свій прояв у тім, що кожен нижній рівень життя, наприклад, вірусів, рослин, тварин, забезпечує існування і розвиток вищих рівнів і при відсутності нижніх рівнів неможливим було б життя вищих рівнів. Стосовно ж до життєдіяльності це знаходить свій прояв, по-перше, у тім, що сама життєдіяльність, будучи способом існування людини як біосоціальної форми матерії, що досягла досить високого рівня свого розвитку, не могла виникнути й існувати інакше, як ґрунтуючись на нижчій формі, якою є діяльність; а по-друге, – в існуванні прямого зв'язку, між різними формами життєдіяльності, сутність якої складається в забезпеченні послідовного становлення і розвитку вищих її форм на основі нижніх.

Що ж стосується такої закономірності, як субординація, то, перш ніж розкрити її сутність, необхідно уточнити значення даного поняття. Справа в тім, що в довідковій літературі існує різне його тлумачення. Так, наприклад, «Словник іноземних слів» пропонує дві дефініції: Субординація [суб... + латин. *ordinatio* упорядкування] – 1) Службова підпорядкованість молодшого старшому, виконання правил службової дисципліни; 2) Фізіологічний вплив, що постійно здійснює центральна нервова система на функціональний стан периферійної нервової системи, а також вплив одних (вищих відділів центральної нервової системи на функціональний стан інших (нижніх) її відділів [9, 619]. Трохи в іншому ключі трактується дане поняття в «Філософському словнику», де розглядається «субординація категорій» як зв'язок, при якому більшість елементів системи не є самостійними, а визначаються її іншими елементами, підкоряються їм [10, 310-311].

Виділення субординації як форм життя, так і форм життєдіяльності зв'язано з ідеєю «заглиблення в підставу», що висловив ще Гегель. Розкриваючи її сутність, В.С. Степин зауважує: «Схема розвитку абсолютної ідеї, за Гегелем, передбачає зародження всіх нових змістів (понять), коли щось породжує «своє інше», вступає з ним у рефлексивний зв'язок, і в результаті синтезу з'являється нове ціле. При цьому щораз ця цілісність перебудовує власну підставу. У теорії систем це положення конкретизується через представлення про рівневу організацію складної системи, що розвивається, ієрархію рівнів і про виникнення в процесі розвитку нових підсистем (диференціація системи) і нових рівнів організації. При цьому кожний з нових рівнів впливає на ті, котрі існували раніш, змінює композицію їхніх елементів і формує нову цілісність системи» [11, 15].

Універсального поняття «субординація» як такого не існує. Однак, якщо зробити логічне узагальнення вищенаведених формулювань, те щодо життя можна сказати, що субординація є визначена підпорядкованість, залежність якого-небудь нижнього рівня життя від розташованого вище. Інакше кажучи, субординація – це зворотний зв'язок між рівнями життя, сутність якого складається у впливі вищих форм життя на нижні, котрі перебувають з ним у взаємозв'язку і який, як і генетична обумовленість, є об'єктивним, внутрішньо властивим життю як цілісності і стійким зв'язком, тобто має всі ознаки закономірності.

Суспільний, соціальний рівень життя не може виникнути інакше, як спираючись на біологічний рівень, що йому передує. «Якщо в процесі розвитку складних систем, що

самоорганізуються, виникають нові рівні організації, що впливають на ті, котрі склалися раніш, змінюють композицію і властивості їхніх елементів (циклічна причинність), то це означає принципову можливість трансформації просторово-тимчасових характеристик системи в процесі її розвитку» [11, 16].

Щодо життя цей факт доведений різними науковими дослідженнями. Зокрема, можна виділити системи доклітинного рівня (РНК, ДНК, білки); клітини як особливий рівень біоорганізації, що самостійно існує у вигляді одноклітинних організмів; багатоклітинні організми – рослини, тварини; надорганізменні структури, до яких насамперед варто віднести популяції (сукупність особів одного виду, що мають загальний генофонд і займають визначену територію [12, 499]. Будь-яка популяція являє собою особливу системну цілісність (зграя вовків у лісі, мурашник і т.д.). Цілісність популяції регулює поведження і розмноження окремих організмів, що входять у її склад. Крім популяцій, до надорганізменного рівня організації живої матерії відносяться види і біоцинози. Останні утворюються в результаті взаємодії декількох популяцій між собою і навколишнім середовищем. Нарешті, взаємодія біоцинозів утворює глобальну систему життя – біосферу. На особливому етапі розвитку біосфери виникають особливі популяції живих істот, що, завдяки розвитку предметної діяльності, трансформують біологічні форми власного існування в соціальне життя. У рамках біосфери починає розвиватися особливий тип матеріальної системи – людське суспільство зі своїми особливими підсистемами і своїм способом існування якою є діяльність.

Виростаючи на основі способів існування попередніх рівнів живої матерії, діяльність, виникнувши, починає здійснювати на них зворотній вплив. При цьому сила останнього зростає в міру того, як складається і розвивається людська історія, а разом з тим – підсилюється озброєність людини знаряддями і засобами праці. У даному контексті становить інтерес спроба швейцарського інженера і філософа Г. Ейхельберга створити своєрідну модель цікавлячого нас процесу. Порівнюючи історію людства за 600 тисяч років його існування з марафонічним забігом на 60 кілометрів. У результаті виходить, що велика частина цієї дистанції проходить через глуху темну хашу і тільки на 58-59 кілометрі зустрічаються разом із примітивними знаряддями праці малюнки печерних людей як перші ознаки культури, на останньому кілометрі з'являється землеробство. За 200 метрів до фінішу дорога стає покритою кам'яними плитами, на узбіччях – найдавніші укріплення. За 100 метрів зустрічаються середньовічні міста. За 50 метрів починається епоха Відродження. 10 метрів, що залишилися, уявлюваний бігун переборює в основному при смолоскипах і тільки на останніх п'ятих метрах електричне світло починає заливати дорогу, чується шум машин, що з'являються навколо людини і на землі, і в повітрі [13, 163].

Дійсно, велику частину історії існування людини його діяльність робила мало помітний вплив на навколишню природу, у тому числі на живу матерію і способи існування її, що передують діяльності. В міру ж наближення до сучасності, розвитку засобів виробництва, форм, способів, прийомів, методів діяльності цей вплив зростає темпами, що постійно прискорюються. Небаченими темпами цього розвитку відрізняється минуле ХХ століття. Відзначаючи цю обставину, дослідники-суспільствознавці не без підстав вважають, що ХХ століття ввійде в історію світової цивілізації як століття науково-технічного прогресу, як століття, у якому кількість штучно створеного працею людей складає 95% від усього того, що створено за всю історію існування людства. Ця ситуація вплинула на структуру кожного суб'єкта, перебільшивши в ньому особистісну складову на шкоду складових «індивід», «людина». У масштабах суспільства ця надмірна соціалізація породила шкідливість екологічної культури і гуманізму в соціально-економічних процесах. Відповідно до закономірностей взаємозалежності одиничного і загального, порушення гармонії виявляється як в одиничному суб'єкті, так і в суспільстві в цілому. Саме ця ситуація, додамо до сказаного, змінивши якісним образом середовище перебування людини, поставивши під загрозу існування як її саму, так і життя як цілісність, обумовила необхідність осмислення діяльності як способу існування соціальної матерії як вищого рівня життя в її цілісності і свідому трансформацію її в нову, більш високу форму, яка б максимально сприяла раціональному перетворенню навколишнього середовища в інтересах людини, забезпечуючи при цьому збереження життя як найвищої цінності. Такий спосіб існування соціальної матерії і є життєдіяльність, становлення якої, як нам уявляється, варто також зв'язувати з ХХ століттям.

Сформувавшись, життєдіяльність людини не залишається незмінною. Вона постійно перебуває в розвитку, підкоряючись певним закономірностям. І однією з них, що обумовлює еволюцію життєдіяльності, є взаємозв'язок традицій і новаторства.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА. – М., 2003. – 576 с.
2. Воловик В. І. Філософія педагогіки. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 140 с.
3. Воловик Г. В. Передумова цільності життя// Культурологічний вісник. Наук. – теоретич. щорічник Нижньої Наддніпрянщини. Вип. 11., – Запоріжжя, 2003. – С. 118-123.
4. Югай Г. А. Философские проблемы теоретической биологии. – М.: Мысль, 1976. – 248 с.
5. Маркс К. Экономическо – философские рукописи 1844 г./ Маркс К., Энгельс Ф. Соч., Т. 42. – С. 41-174.
6. Дробжев М. И. Человек в натуралистической философии В. И. Вернадского// Культурологічний вісник. Наук. – теоретич. щорічник Нижньої Наддніпрянщини. Вип. 11., – Запоріжжя, 2003. – С. 62-70.
7. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление/ Биосфера и неосфера. – М., 2003. – 258 с.
8. Маркс К. Капитал./ Маркс К., Энгельс Ф., Соч., Т. 23. – С. 5-784.
9. Словарь иностранных слов. Изд. 6-е перераб. и доп. – М.: Советская энциклопедия, 1964. – 784 с.
10. Філософський словник/ За ред. В. І. Шинкарука. – 2 вид., перераб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
11. «Круглый стол» журналов «Вопросы философии» и «Науковедение», посвященный обсуждению книги В. С. Степина «Теоретическое знание»// Вопросы философии – 2001 - №1. – с. 332.
12. Биологический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1986 – 831 с.
13. Николов Т. Г. Долгий путь жизни. – М.: «Мир», 1986. – 167 с.

SUMMARY

The objective principle of the shaping and development of human's vital activity determines in this work. The life integrity takes place as a basis of it.

I. G. UTIUCH

КРЕАТИВНОСТЬ КАК НОВАЯ ПЕРСПЕКТИВА ЦИВИЛИЗАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАННОСТИ ЛИЧНОСТИ

Положение, занимаемое человеком в мире, является, по-существу, эксцентрическим, это означает то, что человек не занимает фиксированного, строго определённого положения, поэтому он обречён на бесконечный поиск, на постоянное изменение своей социальной реальности и своего внутреннего состояния. В рассматриваемой нами цивилизационной парадигме образования креативность, творчество выступает переходом на новый уровень существования системы – на развитие возможностей, расширение и роста потенциальных ресурсов человека.

Поэтому, прежде чем мы начнём разговор о креативности, как о новой перспективе цивилизационной образованности личности, нужно определиться понятийно, что такое креативность и в чём её отличие от творчества. Помогает ли непривычное слово более точно обозначить действительность?

Новейшее слово креативный с иностранным корнем и его производные креативность, креативщик раздражают многих: "зачем они нужны, когда есть наши прекрасные знакомые слова творческий, творчество, творец?" На первый взгляд перед нами абсолютные синонимы, то есть слова, ничем друг от друга не отличающиеся. Но так ли это?

Выдающийся отечественный лингвист Лев Владимирович Щерба утверждал, что в языке нет абсолютных синонимов, а есть наше плохое знание языка. Попытаюсь воспользоваться этой мыслью. Словарь Ожегова-Шведовой определяет творчество как "создание новых по замыслу культурных или материальных ценностей". Замечу, что в этом определении объединены как духовные, моральные, высокие, так и материальные, бытовые ценности. Эту же мысль применительно к понятию "творчество" подчеркивают и многие другие авторы, считающие, что нет такой работы, которая не предполагает творчества.

Полностью соглашаясь с этим мнением, хочу подчеркнуть, что в приведенных рассуждениях никак не противопоставлен другой аспект творческой деятельности. Тот самый, который еще в